

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 6 Kânunevel, 1928

Sayı: 106

SANAAT

“Mukaddime,,

Yazan: P. GZELL

Nakleden: VAHİD

Fransanın *Meudon* nahiyesine tâbi *Val Fleury* karyesinin üst tarafında güzel bir kaç binadan müteşekkil bir grup, bir tepeyi tezyin etmektedir. Bu binaların bir sanatkâra ait olduklarını insan hemen keşf ve tahmin eder, çünkü gözü ferahlandırıyorlar. Filvaki *Auguste Rodin* işte bu mevkide ikamet ediyordu.

XIII ci *Louis* üslubunda olarak kırmızı tuğla ve kesme taşlarla inşa olunmuş ve yüksek bir çatı ile techiz edilmiş olan bir köşk onun ikametgâhı idi. Bunun yanı başında şekli müdevver ve ön tarafında da sütun ve kemerlerden mürekkep bir revakı havi geniş bir bina görülür ki bu bina 1900 senesinde *Paris*, te vuku bulan umumî sergide *Alma* köprüsünün köşesinde rekzedilmişti ve bilhassa onun eserlerini cami idi. O zaman pek hoşuna gitmiş olduğu için onu bu yeni mevkide tekrar inşa ettirdi ve atelye olarak kullandı.

Biraz daha ileride ve tepeyi o noktada tahdit eden dik yamacın büsbütün kenarında *XVIII* ci asra mensup bir *Şato* (kasır), daha doğrusu yalnız bir şato cebhesi mevcuttur ki bu da işlenmiş demirden masnu bir parmaklığı havi bir *fronton* yani bir «alınlık» ile mücehhez muhteşem bir medhalden ibarettir.

Bütün bu mütenevvi inşaat lâtif bir bahçenin içinden yükselmektedir.

Bu mevki, şüphe yoktur ki

Paris civarının en cazibedar olanlarından biridir. Tabiat onu zaten büyük bir zarafet ile ter-sim etmiş, buraya yerleşen heykeltıraş dahi 30 seneyi mütecaviz bir zamandan beri burasını kendi zevkı seliminin ilham ettiği bütün güzelliklerle donatmıştı.

***

Ziyadar bir mayıs gününün akşamında bu cazibedar tepeye gölge veren ağaçların altında *Rodin* ile geziniyor idik. Sanaat hakkındaki mutalaalarını kendi ağzından yazmak arzusunda bu-

lunduğumu söyledim. Tebessüm ederek:

— Nakadar garipsiniz! dedi. Demek ki siz hâlâ sanaata alâ-kadar oluyorsunuz. Artık zamanımızda bununla iştiğal ediliyor mu ya? Bu gün sanatkârlarla onları sevenler adeta müstehâse tesirini yapmaktadırlar. *Megatherium* ve ya *Diplodocus* gibi cinsi çoktan munkariz ve ancak müstehâseleri mevcut büyük cüseli bir hayvanın *Paris* sokaklarında dolaştığını bir tasavvur ediniz. İşte muassırlarımızın üzerinde şübhesiz biz bu tesiri hasıl etmekteyiz.

Şimdiki devir, mühendislerin ve fabrikacıların devridir, sana-

atkârların değil! *Modern* hayatta insanların bugün aradığı şey intifa'dır, faydadir. Hayatın yalnız maddeten islâhına çalışılıyor. İnsanları gıdalandırmak, giydirmek, nakletmek hususlarında ilim her gün yeni usuller icat ediyor, pek çok kimselere sahte mah-zuziyetler vermek için fena mahsuller ucuz ucuz imal ediliyor: vakıa bütün ihtiyaçlarımızın tatmini emrinde hakikî tekemmüller dahî vücuda getirilmiyor değil!

Fakat zihin, fakat fikir, fakat hayal? Artık bunların bahsi bile olmuyor; sanat ölmüştür.

Biliniz ki sanat istiğraktır, uzun uzun temaşadır: tabiata nüfuz eden ve bizzat onda mün-demic fikri keşfeyleyen müfek-kirenin duyduğu inşirahtır; kâ-inatta her şeyi açık gören ve gördüğünü de kendi idrak tarzıyla tenvir ederek onu canlandıran zekânın hissettiyi şatarettir. Sanaat insanın en ülvî vazifesidir, zira cihanı anlamaya ve onu anlatmaya çalışan fikrin faaliyetidir.

Lâkin bu gün beşeriyet sanattan sarfinazar edebileceği itikadında bulunuyor. Artık derin düşünmek, istiğrak ile temaşa etmek, tehayyül etmek istemiyor: cismen ve maddeten lezzet almak istiyor. Yüksek ve derin hakikatlara karşı lâkayttır. Cismanî iştihalarını tatmin etmek ona kâfi geliyor. Hulâsa şimdiki beşeriyet behimânedir: öyle olduğu için de sanatkârlara hiç ehemiyet vermemektedir.

Sanaat, bir de zevkı selim demektir. Sanaatkârın ele aldığı bütün eşyaya kalbinin in'ikâsıdır. Hâne ile hâne eşyası üzerinde insan ruhunun tebessümüdür... İnsanlara hizmet ve faidesi olabilecek bütün eşyaya ilhak edilen fikir ve hissin cazibesidir.

Fakat muasırlarımız içinde acaba zevkı selime muvafık olarak iskân etmek ve yine öylece bir mobilyeye malik olmak lüzumunu hisseden kaç kişi var? Eskiden *Fransa* - da sanat her tarafta mevcut idi. Orta sınıf ahalinin en küçükleri, hatta *Fransa* -nın köyleri bile ancak manzarası hoş eşya kullanırlardı. Onların iskemleleri, masaları, tencereleri, güyümleri güzel idi. Bugün ise sanat yevmî hayattan uzaklaştırılmıştır. Lüzum ve faidesi olan şeyin güzel olmasına hacet yok diyorlar.. Artık her şey çirkindir, her şey iz'ansız makinalarla acele ve zerafetten azade olarak imal olunmaktadır. Hâsılı sanaatkârlara düşman nazariyle bakılmaktadır. Ah! azizim *Gsell*, demek ki siz bir sanaatkârın düşüncelerini kaydetmek istiyorsunuz öyle mi? Aman durunuz, size bir bakayım: siz gerçekten harikulade bir adam imişsiniz!»

Dedim ki:

«Biliyorum, zamanımızda sanata ehemiyet verilmez oldu. Fakat temenni ederim ki neşr edeceğim bu mutalaalarınız bu günkü fikirlere karşı bir protesto mahiyetinde olsun. Temenni ederim ki sizin sadanız muasırlarımızı uyardırsın ve *Sanaat* ile *Güzelliğe* olan şedit aşkın ziyaa oğramakta bulunmasına karşı ses çıkarmamakla işledikleri cinayeti onlara anlatsın!»

Cevaben *Rodin*:

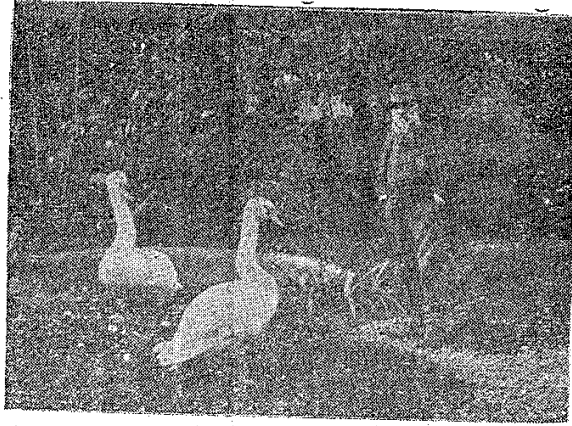
— Allah versin» dedi.

***

Atelye ittihaz edilmiş olan müdevver binanın boyunca ileri-

ledik. Revakın altında atik sanaata ait bir hayli hatıralar mahfuz bulunmaktadır. Netekim yarı örtünmüş küçücük bir *Vestale* harmanisine bürünmüş ciddî tavurlu bir hatibin karşısında duruyor, bunların yanında bir aşk perisi bir deniz canavarının sırtına zâlimane binmiş duruyor, ve bu şekillerin ortasında da *korint* nizamında ve pek cazibedar bir latafette iki sütunun pembe mermerden olan gövdeleri merkez bulunuyor. Bütün bu kıymetli parçaların bir arada bulunuşu ise hâne sahibinin kadim *Yunanistan* ile *Roma* - ya ne kadar merbut olduğuna delâlet eder.

Derin bir havuzun kenarında iki güzel kuğu kuşu uyuklamakta

idiler. Biz geçerken bu kuşlar uzun gerdanlarını uzatarak hidetle bağırdılar. Bunların bu tevahhuşu beni bu cins kuşların zekâdan ne kadar mahrum bulunduklarını söylemeye sevk etmiş olması üzerine *Rodin* gülerek:

—Öyle ama, bunlarda hatların zekâsı var ki o da kâfidir» dedi.

Ötede beride yaprak ve dalların gölgeleri altında çiçek çelenkleriyle ve ya mîmarî tezyinattan olan manda kafalariyle müzeyyen ustuvane şeklinde mermerden ufak mezbahlar görüliyordu. *Japonia* -nın *sofora* isminde bir nevi sert ağacın zülûfleriyle muhat bir çardağın altında başsız genç bir *Mitra* mukaddes bir boğayı kurban etmekte, bir kaç yolun müntehi olduğu dairevî bir meydan ortasında da bir *Eros* bir aslan postu

üzerinde uyumaktadır: vuhuşu kendi inkiyadı altında tutan bu periyi uyku münkat etmiş!

Bir aralık *Rodin*:

— Eski zaman heykeltraşlığının eserlerine [çayırın en muvafık bir zemin ve muhit teşkil ettiğini siz de tasdik edersiniz ya? dedi. Bakınız uykuya dalmış olan şu küçücük *Eros* - a insan bu bağçenin ilâhı deyeceği geliyor, değil mi? Onun tombul eti şu yaprakları mebzul ve yarı şeffaf sayebanın adeta eşidir. Eski *Yunan* sanaatkârları tabiatı o derece severler idi ki eserleri tabiatın içinde —sanki kendi hususî muhitlerinde bulunuyor imişler gibi — yüzerler.»

İşte bu fikir gerçekten kaydolunmağa şayandır. Bu gün alelmutat heykelleri bir bağçeye ancak o bağçeyi tezyin için vazederler: halbuki *Rodin* bilakis heykelleri tezyin için bunları bağçeye yerleştiriyor, zira o sanaatkâr için tabiat daima en büyük üstattır, en son tekemmüldür.

Pembe çamurdan yapılmış olan ve —pek latif bahrî hayvanat ve nebatattan müteşekkil bir tabaka ile mestur olmasına bakılırsa — denizin dibinde asırlarca kalmış olması muhtemel bulunan eski bir *Yunan* testisi, bir şimşir ağacına müstenit olduğu halde zemin üzerinde duruyor; orada metruk kalmış gibi görünüyor. Halbuki bundan daha latif bir manzara göstermesi kabil değildir: çünkü tabiiyet en büyük zevktir.

Daha ileride, güzel bir *Venus* gövdesi görülür; sırtı üzerinde düyümlenmiş bulunan bir mendil onun memelerini örtüyor. İnsan bilaihtiyar bunun bir ar ve hicap hissiyle böylece örtülmüş olduğunu zanneder. Halbuki sebebini ev sahibi bana izah ederek:

— Bu bezi heykelin göğsüne bağlayışım ancak şu kısmın güzellik cihetiyle vücudun diğer aksamından daha aşağı olmasındandır» dedi.

Sonra da sürgüsünü açtığı bir kapıdan beni bir teraçaya götürdü ki işte XVIIIci asır üslubunda olduğunu evelce bilmünasebe söylediğim şato cephesi burada tesis olunmuş idi.

Yakından bakılınca mimarlığın bu ülvî eseri gerçekten heybetlidir: 8 basamak üzerine kurulmuş muhteşem bir revaktan ibarettir. Sütunlara müstenit bulunan alınlık üzerine *Amur* -larla muhat bir *Temis* naht edilmiştir.

Dedi ki:

— Vaktiyle şu güzel şato, civarda bulunan bir tepecğin yamacı üzerinde, yani *Issy* -de bulunuyordu. Önünden geçerken ekseriya ona takdir ile bakardım. Lâkin günün birinde arsa tüccarları gelip burasını satın aldılar ve onu yıktılar.»

Bu esnada bir hiddet şulesi onun nazarları içinden geçti; sözüne devam ederek:

— Bu cinayetin irtikâp olduğuna şahit olduğum zaman benim nasıl bir nefret ve istikrah duyduğumu tehayyül edemezsiniz, dedi. Bu âlî binayı yıkmak! Bu bana adeta güzel bir genç kızın bu caniler tarafından gözümün önünde karnının yarılması gibi bir tesir icra etti.»

Güzel bir kız!.. *Rodin* bu kelimeleri derin bir şefkat sadasiyle teleffuz ediyordu. İnsan hissediyordu ki genç kızın beyaz ve metin vücudu onun indinde hilkatın şah, eseridir, harikaların harikasıdır. Yine devam ederek:

— Mukaddesata hürmeti olmayan bu adamlara inşaat malezemesini dağıtmamalarını ve onları bana satmalarını teklif ettim; razı oldular. Bütün bu

taşları buraya naklettirerek onları eyi kötü tekrar cem'ü terkip etmek istedim. Göriyorsunuz ya, şimdiye kadar, maâl'ese, yalnız bir dıvar terkip edebildim.»

Filhakika *Rodin* şedit bir bedîî hazzı bir an evel istihsal etmek istediği için binanın bütün aksamını aynı zamanda inşa etmekten ibaret olan umumî ve mantikî kaideye riayetten içti- nap etmiş ve bu sebeple de şimdiye kadar şatonın ancak bir yüzünü tamamlamıştı.

İnsan biraz ilerileyip te medhalin parmaklığı arasından içeriye doğru bakarsa ancak dövülmüş toprak ve bunun üstünde de tekrar inşası mütesavver olan binanın planını gösteren taş sıraları görür. Gözü ferahlandırmağa mahsus bir şato!.. Sana- atkâr şatosu!

Bir aralık dedi ki:

— Doğrusu şu eski mimarlar büyük adamlar imiş!.. Alelhusus insan onları bu günkü halefleri ile mukayese edecek olursa!..»

Bunu demekle beni teraça üzerinde şutaş bina kısmının en güzel bir şekilde görülmesine müsait olan noktaya doğru çekti ve:

— Bakınız, şu zarif şekli gümüş gibi olan sema üzerinde

ne kadar ahenkle irtisam ediyor ve alt tarafımızda açılan güzel vadiye de na kadar cür'etle hakim bulunuyor dedi ve derhal istiğraka daldı, abide ile beraber tabiatın bütün manzarasını da aşıkane bir bakış ile ihataya koyuldu.

Bulunduğumuz yüksek mevkiden nazar vasi bir fezaya şamil oliyordu. Ötede yüksek kavak ağaçları sıralarının in'ikâs etmekte olduğu *Seine* nehri, gümüş renginde büyük bir halka resmederek metin *Sèvres* köprüsüne doğru kayup gidiyor... Daha uzakta *Saint-Cloud* -nun yeşil bir sırta dayanmış beyaz kulesi, *Suresnes* -in maimsi tepeleri, hulya kabilinden sislerin müphem bir şekilde gösterdiği *Mont Valèrien* dağı bulunuyor.

Sağda da *Paris*, o cesim *Paris*, uzaktan sanki avuç içine sığacak kadar küçük görünen hadsiz ve hesapsız evler yığıntısını gök yüzünün hududuna kadar uzatıyor; o *Paris* ki safanın, kederin, faal kuvvetlerin, ideal keşmekeşlerinin mütema- diyen ve karmakarışık içinde kaynamakta oldukları azim bir zarf şeklinde tecessüm etmiş harikuttabia ve muallâ bir manzaradır!

VAHİD

SENDEN SONRA

Burdan gittin gideli nasıl içlendik bilsen!
Göklerin gözü yaşlı, kırlar hazin, ben hasta,
Sensiz geçecek günler için bütün köy yasta,
Gelsen de bir gün olsun göz yaşımızı silsen!

Eczasıydık bir külün, deniz, kır, çam, gök ve biz.
Sen ayrıldın, tarumar oldu bütün bir âlem.
Bir kubbesi yıkılmış mabette miyim, bilmem,
Düalarım boş döndü bırakmadan hiç bir iz...

Sen de yap yalnız mısın o gurbet ellerinde
Senin de ilâhına yetişiyor mu sesin?
Kaldır başını bari, gözlerimiz birleşsin,
Göklerin en esrarlı, en karanlık yerinde!

ŞÜKÜFE NİHAL